

תורה שבת

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פרוש רש"י

פרשת מטות מסעי גיליון כ"ח (שנה ג) | תמוז תשפ"ו

יח"ל ע"י קרן תר"ג לזיוני הרבים
לשבת נשמת הרבני הנגיד הנכבד
הרה"ח ר' אריה (לייבל)
בהרה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פנינים מאורים
לשולחן השבת

פר"ס התורה

פשט

לא להפסיד את המצוה

ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה וגו' ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך (במדבר לב, ב-ה)

לפני הפסוק ויאמרו אם מצאנו חן, יש בספר תורה הפסק של פרשה חדשה. וצריך ביאור, מדוע באמצע דיבורי בני גד וראובן יש הפסק של פרשה? גם יש להבין מדוע כתוב שתי פעמים ויאמרו?

מבאר מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זי"ע בספרו 'טעמא דקרא': בתלמוד ירושלמי דרשו מהכתוב בפרשת ביכורים 'אשר נתת לי' - ולא שנטלתי מעצמי, ולכן אין מביאים ביכורים מעבר הירדן, לפי שבני גד וראובן נטלו מעצמם את נחלתם מעבר לירדן. מעתה יש לומר, שבני גד וראובן מתחילה לא רצו להפסיד את מצות ביכורים, לכן ניסו מתחילה לא לקחת בעצמם את הנחלה, רק אמרו למשה שארץ סיחון ועוג היא ארץ מקנה ולהם יש מקנה, בלי לתבוע במפורש לקבל את הארץ, וסברו שמשה יתן להם מעצמו, וכך לא ייחשב שהם לקחו בעצמם את הארץ ויוכלו להביא ביכורים מארצם. אך אחרי שאו שמה מעצמו אינו נותן להם נחלה זו, הוסיפו לבקש במפורש 'אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך', ולכך התחלק דיבורם בשתי פרשיות ובשתי אמירות.

רמז

ו' תיבות, ומ"ב תיבות

את שש ערי המקלט אשר תתנו לגס שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר (במדבר לה, ו)

כותב הרה"ק מאפסא זי"ע בספרו 'ק' אוהב ישראל': שש ערי המקלט - רמז על שש התיבות בפסוק 'שמע ישראל', ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר - רמז על ארבעים ושתים תיבות בפרשת 'ואהבת'. על ידי קריאת שמע, וקבלת עול מלכות שמים ומסירות נפש בכל לב, זוכה אדם לכפרה על מה שהרג את נפשו ונשמתו בשגגת חטאיו, כדוגמת ההורג בשגגה הבורח לעיר מקלט.

דרוש

המקום הנעלם

אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה (במדבר לג, נד) מקרא קצר הוא זה, אל 'מקום' אשר יצא לו, שמה הגורל לו יהיה (רש"י).

מדוע באמת קיצר הכתוב ולא כתב תיבת 'מקום'? כותב הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע, בעל 'בני יששכר', עפ"י מה שאמרו בגמרא (גיטין נז, א) שארץ ישראל בזמן שישאל יושבים עליה היא מתרחבת, ובזמן שאין יושבים עליה היא מתקטנת ומתכווצת. ממצא, שכל זמן שלא נעשה הגורל לא היה קיים בעולם אותו מקום, כי כל זמן שלא נתחלקה הארץ היתה הארץ קטנה, רק לאחר שהפילו הגורל יצא המקום מן ההעלם אל הגילוי. זו כוונת הכתוב אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה, וחסרה תיבת 'מקום', כי לפני הגורל המקום חסר ונעלם, ורק כאשר יצא לו שמה הגורל, לו יהיה המקום שיתגלה בהתרחבות הארץ.

סוד

הנשמה עולה עם נשמת הכהן

וישב ביה עד מות הפה הגדל (במדבר לה, כה)

בסיבת הדבר כותב הש"ה הקדוש זי"ע: כאשר אדם נרצח בטרם השלים את נפשו בעולם הזה, אין מנוח לנשמת הנרצח, כי לא בא לתיקונו השלם, ועל כן צריך הרוצח לנוס לעיר מקלט לכפר על מה שגרם לנשמת הנרצח. אבל כאשר הכהן הגדול מת, ונשמתו עולה למעלה, יחד עמו עולות למעלה ונכנסות לגן עדן כל הנשמות שאין להן תיקון, וגם נשמת הנרצח עולה וזוכה לתיקון, ושוב יכול הרוצח לצאת מעיר המקלט.

דיני נדרים, מלחמת מדין, ותנאי פני גד וראובן

פרשת מטות: מוטות

נושאי הפרשה: דיני נדרים • מלחמת מדין • חלקת השלל • טהרת הטמאים במלחמה • הגעלות וטבילת כלים • בקשת בני גד ובני ראובן לנחלה מעבר הירדן • התנאי עמהם לעבר חלוצים למלחמה.

בפרשת מטות אנו מתקדמים אל המלחמות הראשונות שלחנו ישראל בדרך כניסתם אל הארץ. במרכז הפרשה נעסק במלחמת מדין, ובחלקת השלל שלקחו במלחמה. לסיים נלמד על התחיבות בני גד וראובן ללחם בכבוש הארץ.

שהחטיאו את ישראל. בראש המחנה הלך פנחס שנטל עמו חצוצרות ואת הארון והציק, ועל ידי הציק הפיל את המלכים שפרחו באוויר בכישוף. הם הרגו את הווכרים והמלכים וכן את בלעם, והביאו אל משה את השלל. משה כעס על שלא הרגו את הנשים, וציווה להרוג כל אשה הראויה לעבירה.

ג. הגעלת כלים

אנשי הצבא שנטמאו במלחמה בטומאת מות, נטהרו באפר פרה, וכן היו אפר פרה על הבגדים והכלים הטמאים, וכן טבלו את הבגדים והכלים. בנוסף, הצטוו להגעיל באש כלים שבלעו איסור באש, ולטבול כל כלי מושם שנכנס מרשות גוי לרשות ישראל.

ד. קרבן זהב

שלל השבויים והבהמות התחלק בין אנשי הצבא ובין העדה, ומהם ניתן מכס לאלעזר וללויים. כשראו שרי המלחמה שכולם נותרו בחיים, הקריבו קרבן לה' תכשיטי זהב.

ה. גד וראובן

בני גד וראובן ביקשו ממשה לקבל נחלה בארץ סיחון ועוג המתאימה כמקום מרעה לבהמותיהם. משה הוכיח אותם שהם נוהגים כמו המרגלים שהניאו את לב העם שלא לעלות לארץ. בני גד וראובן הבטיחו לעבור חלוצים במלחמת כבוש הארץ, ובתקופת המלחמה ישאירו את טפם ובהמתם בארץ סיחון ועוג. לאחר התחיבות זו, הם קיבלו את ארץ סיחון ועוג, ובנו שם ערי מבצר. גם בני שבט מנשה בנו ערים שכבשו בארץ סיחון ועוג, וקראו אותן על שמם.

א. נערה ובוגרת

הנודר נדר, כגון שלא יאכל מאכל מסוים, חייב לקיים דבריו, אולם קיימת אפשרות להתיר את הנדר על ידי חכם יחיד מומחה, או שלשה הדייטות.

בת קטנה עד גיל 11	אין תוקף לנדריה
מגיל 11 ויום אחד	רק אם מבינה בנדרים, הנדר שלה חל
לאחר שמלאו לה 12 שנים שלמות	היא נחשבת 'נערה' ואביה יכול לבטל נדרה כשיאמר 'מופר לך!'. האב יכול לבטל נדרה רק ביום בו שמע מהנדר. אם שתק והסכים לנדר, שוב אי אפשר לו להפר
לאחר שמלאו לה 12 וחצי שנים	הרי היא בוגרת, ואין האב יכול להפר את נדריה
נערה שנישאה לאיש	רק הבעל יכול להפר את הנדר ביום שבו שמע את הנדר. ויכול להפר רק נדרים שיש בהם עינוי נפש
נערה המאורסת לאיש	היא מצויה ברשות האב והבעל יחדיו, ואין הנדר מופר עד ששניהם יפרו
אלמנה מן האידוסיין	חזרת לרשות האב שיכול להפר נדריה
אלמנה מן הנישואין	אין חזרת לרשות האב ואין יכול להפר נדריה

ב. אלף צדיקים

מכל שבט נשלחו אלף צדיקים ללחום במדין, ולנקום על

המסעות במדבר, גבולות הארץ, ערי מקלט

פרשת מסעי: מסעי

נושאי הפרשה: רשימת המסעות במדבר • ציוני לגרש את הגוים ולאבד את אליליהם • גבולות הארץ • מנוי הנשיאים לחלקת הארץ • ערים ללויים • ערי מקלט לרוצח בשוגג • דין הרוצח במזיד • אסור קבלת כפר לפטר רוצח מענש • אסור הסבת נחלה.

פרשת מסעי הנועלת את חמש במדבר, עוסקת בהוראות שקבלו ישראל אודות סדרי החיים לאחר הפניסה לארץ ישראל, החל מהשמידת האלילים, בהמשך בקביעת גבולות הארץ, ועד הקצאת ערים ללויים וערי מקלט לרוצחים בשוגג.

ג. גבולות הארץ

היות והרבה מצוות תלויות בארץ, ויש לדעת את הגבול המושך בעמוד ד' <

התורה וההפטרה

גם השבוע אין מפטירים בהפטרה השייכת לפרשת השבוע, אלא לרגל בין המצרים מפטירים בספר ירמיהו בהפטרת 'שמעו דבר ה', שהיא ההפטרה השנייה של 'תלאת דפועותא', לפי הסדר של דש"ח [דברי, שמעו, חזון]. ולמנהג התנינים-בלדי, בשבת זו מפטירים הפטרת 'חזון' בספר ישעיהו, פרק א' מפסוק א' עד פסוק כ'.

א. לא לטלטלם

ארבעים ושתים מסעות נסעו ישראל במדבר, מיצאת מצרים עד ערבות מואב. 14 מתוכם היו בשנה הראשונה, ועוד 8 מתוכם בשנה האחרונה, כך שבמשך 38 שנים הלכו רק 20 מסעות, וזהו מחסדי ה' שלא לטלטלם יתר על המידה.

ב. לשבר ולאבד

לקראת כניסתם לארץ, מוזהרים בני ישראל לגרש את כל הגוים בארץ כנען, ולשבר ולאבד את כל אליליהם, ואם לא יעשו כך יסבלו צרות מהגוים.

תזכו ליראה אמיתית!

חיים של תורה

כ"ק האדמו"ר רבי אברהם אבא מפיטסבורג זי"ע כותב בספרו 'איבא דאברהם' (פרשת וילך) 'חובה לעסוק גם בתורה שבכתב, ואין לנו להניח מעסק לימוד זה. אצווה אתכם שבכל יום תלמדו פרשה אחת חומשו ורש"י מפרשת השבוע, ובזכות זה תזכו ליראה אמיתית'.

לב לדעת

הכרת והבנת מושג בתורה

יאיר בן מנשה

ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה וישב בה, ויאיר בן מנשה הלך וילכד את חותיהם ויקרא אתהן חות יאיר (במדבר לב, מ-מא)

בפסוקים אלו מוזכרים שני אנשים, האחד 'מכיר בן מנשה', הנזכר גם בפרשת ויחי (בראשית ג, ג), ובפרשת פנחס (במדבר כז, א), שהיה בנו של מנשה בן יוסף. אולם 'יאיר בן מנשה' מוזכר רק בפרשתנו ובפרשת דברים (ג, יד) שקיבל ערים בגלעד וקרא אותן על שמו 'חות יאיר', לפי שלא היו לו בנים. האבן עזרא והרמב"ן כותבים כאן, ש'יאיר בן מנשה', לא היה בנו של מנשה בן יוסף, אלא הוא היה משבט יהודה, ושמו היה 'יאיר בן שגוב', כמובא בדברי הימים (א' ב, כב-כג) ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד וגו' חות יאיר וגו'. [שגוב היה בן חצרון, בן פרץ, בן יהודה]. ובכל זאת נקרא כאן 'יאיר בן מנשה' על שם משפחת אמו שהיתה משבט מנשה. במסכת סנהדרין (מד, א) מובא שיאיר בן מנשה שקול כנגד רובה של סנהדרין.

עיניים לראות

הבנת מילה אחת בתורה

יחניף

ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ (במדבר לה, ג)

בדרך כלל פירוש המילה 'חנופה' פירושה: משוא פנים למי שאינו ראוי לכך, אך מה הכוונה כאן שאסור להחניף לארץ? ומה הפירוש שהדם יחניף את הארץ? רק מי לומד חומש ורש"י, בלימוד מעמיק ויסודי, יודע את הפירוש הנכון של פסוק זה, כפי שכותב רש"י: 'ולא תחניפו - ולא תרשיעו, תתרגמו ולא תחייבו', כלומר, ש'חנופה' הנוכרת כאן אינה מלשון משוא פנים, אלא פירושה: 'רשע' [ונזכר לשון חנופה, כי כל המזניף הוא רשע (גור אריה), ועוד שהעלמת עין מהרוצחים היא מדרכי החנופה (באר מים חיים)]. פירוש הכתוב הוא כך: 'ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה - אין בית דין רשאים לעשות מעשה רשע של קבלת ממון מאנשי הארץ הרשעים, כדי לפטור אותם מהעונש, כי הדם הוא יחניף את הארץ - כי הדם הנשפך, אם לא יענישו על כך, יגרום שהארץ תתמלא בעוד רשעים. אולם הרמב"ן פירש (עפ"י הספרי) שכל 'חנופה' היא עשיית היפך הניכר לעיניים, ותחילת הפסוק מזהיר שלא להחניף לרשעים, בחנופה כפשוטה, לקחת מהם כופר, כי אז הדם יחניף את הארץ, כלומר הדם הנשפך יגרום שהארץ תתנהג שלא כפי הניכר לעיניים, ולא תוציא את פירותיה כראוי.

אזניים לשמוע

מלוי רש"י הק' בדרוק הלשון

לה או לה

ויקרא לה נבח בשמו (במדבר לב, מב)

עוד בימי ילדותו, בטרם נעשה בר-מצוה, קיננה שאיפה בלבו של אפרים - להיות 'בעל קורא' מומחה! ככל שהתקרב מועד הבר מצוה, הוא הוסיף ללמוד את כל כללי הקריאה, ושיגן היטב את טעמי המקרא. אחד מהכללים הראשונים שלימד אותו האב"ר שלימדו לקרוא בתורה, היא החובה לשים לב היכן יש 'מפיק' [-דגש] באות ה' בסוף המילה, כי יש לכן משמעות רבה. בדרך כלל האות ה' כאשר היא מופיעה בסוף התיבה, היא נעלמת ואינה מורגשת בקריאה, כגון במילה 'לילה', 'אורה', וכדו'. אבל אם יש דגש באות ה' בסוף המילה, יש להדגיש בעת הקריאה את האות ה', כי היא באה לייחס את המילה הזאת אל הנקבה, כגון 'בנה' - הבן שלה. ב"תה - הבית שלה. בכל מקום בתורה בו כתובה המילה 'לה' - שהיא לשון נקבה, יש דגש באות ה'. אבל יש שלש מקומות בתנ"ך בהם כתוב 'לה' בלי דגש, ואחד מהם הוא בפרשתנו, כאשר נובח לכד את העיר 'קנת' [ועיר היא לשון נקבה], אומרת התורה: 'ויקרא לה נבח בשמו'. מביא רש"י בשם רבינו משה הדרשן, שבשנינו זה רמז הכתוב שלא התקיים שם העיר הו, ולכן נכתב בלי דגש, כאילו כתוב 'לא'.

מידת הכעס

ויקצף משה על פקודי החיל (במדבר לא, יד) לפי שבא משה לכלל פעם בא לכלל טעות (רש"י)

לא תפילין ולא אתרוג, וכי אכעס?

תפילין יקרות וחשובות היו ברשות הרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ע מיירשת אביו הרה"ק רבי יצחק מדרהוביטש ז"ע. אנשים אמידים הציעו לו סכומי עתק עבור התפילין, אך למרות שהמגיד מזלאטשוב היה עני מרוד, לא אבה להיפרד מתפילין אלו בעבור כל הון שבעולם. שנה אחת, לא היה ניתן להשיג אתרוג ראוי בכל העיר זלאטשוב, והנה, בערב הסוכות סמוך לחג הביא איש אחד אתרוג הדור למראה, ודרש עבורו סכום עתק. מיהר רבי יחיאל מיכל, ומכר את התפילין הנדירות בסכום גדול, ורכש בהם את האתרוג המהודר.

כשהביא את האתרוג הביתה, תמהה זוגתו הרבנית מאין השיג אתרוג, וכאשר נודע לה שהוא מכר את התפילין כדי לקנות את האתרוג, התמלאה כאב ומרמור, איך יתכן שבשביל פרנסת הבית לא הסכים למכור את תפילין, ובשביל אתרוג מוכן הוא להיפרד מהן, ברוב צערה נשכה הרבנית את ה'פיטם' של האתרוג ופסלתו.

כשראה זאת המגיד מזלאטשוב, נענה ואמר: תפילין - אין לי, אתרוג - גם אין לי, וכי אפסיד גם את השלוה ואבוא לידי כעס?!... אם ניחא לך, רבונו של עולם, שיפסל האתרוג שלי, הריני מקבל עלי באהבה. באותו הלילה התגלה אליו אביו בחלום, ואמר לו: גדול המעשה האחרון מהראשון! השמירה מכעס עשתה רושם גדול בשמים יותר מהמעשה הראשון שעשית בסכום הגדול שפירת בקניית האתרוג.

אלף כמותו ולא אכעס

באחד הימים הוזמן מן הגאון חכם רבי בן ציון אבא שאול ז"ע ללמוד תינוק ברחבת הכותל המערבי. המעמד הנדיר

אמנם אין לנו כל השגה במשה רבינו - איש האלקים אדון כל הנביאים, אולם הדברים נכתבו בתורתנו הק' רק כדי ללמד לאנשים כערכנו, כמה עלינו להתרחק ממידת הכעס, ולהשתדל תמיד בכל מצב, להתגבר על הכעס, ולשמור על שלוות הנפש.

של ברית מילה ברחבת הכותל, משך אליו משתתפים רבים, ביניהם היה גם בחור גס נפש ועב מזג, אשר מרגע בואו של הגרב"צ דחף ונדחף סביבו, ולא חדל מלעורר מהומה, אך רבי בן ציון נשאר בשלוותו, זו ממקומו בעדינות, כדי שדחיפותיו של הלה לא יפריעו לו במעשה המילה. אך ההטרדות והדחיפות של הלה גברו והגיעו לשיאם בשעה שעמד רבי בן ציון לברך על הכוס, הלה דחף שוב, והיין נשפך על בגדיו של רבי בן ציון, שבלי להניד עפעף, ניער וניגב את היין, וביקש יין למלא שוב את הכוס, כאילו לא אירע דבר. בדרך חזרה הביע אחד הנוסעים את התפעלותו מהגרב"צ: 'ילמדנו רבינו, כיצד לא כעס על הבחור ולא נוף בו? השיב לו רבי בן ציון כלאחר יד: 'גם אם יהיו אלף כמוהו, לא אכעס!'

מקבלת שבת עד הבדלה

משגיח ישיבת ליקווד, הגאון רבי מתתיהו סלומון ז"ע, סיפר מתקופת ימי בחרותו בישיבת 'כפר חסידים' שכאשר המשגיח הגאון רבי אליהו לופיאן ז"ע, השמיע שיחת מוסר, היו התלמידים מקבלים על עצמם קבלות שונות על פי המלצתו של רבי אליהו. פעם אחת קיבלו על עצמם קבלה להימנע ממידת הכעס מ'קבלת שבת ועד הבדלה במוצאי שבת', בטעם הדבר מדוע נבחר דווקא הזמן ההוא להתחוק נגד מידת הכעס, ביאר רבי אליהו בעצמו לבחורים: בעזרת ה' תזכו להתחתן, ותקימו משפחות בישראל, בשעת סעודות השבת יהיו הילדים עליונים ושמחי לב, האחד יקפוץ מכאן לשם, השני יקניט את אחיו ואחותו, מצבים מעין אלו עלולים ללא ספק להצית את אש הכעס בקרבכם, לכן אם תתרגלו כבר כעת בימי הבחורות להבליג ושלל לכעוס מכניסת השבת ועד צאתו, תוכלו לעמוד בנסיון ולעבור אותו בשלום.

לדעת חכמה ומוסר להבין

פניני מוסר, חכמה, וחיוזק, מתוך פסוקי הפרשה

פרצופו של כעסן

ויקצף משה על פקודי החיל (במדבר לא, יד) לפי שבא משה לכלל פעם בא לכלל טעות (רש"י)

סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי ז"ע: היה פעם יהודי שנכנס אל מרן ה'סטייפלער' הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי ז"ע, וסיפר על עצמו שהוא רגזן וכעסן באופן נורא, עד שמחמת כן לא היה נסבל לא בביתו ולא עם ידידיו, והוא כבר ניסה את כל העצות ועדיין אינו יכול להיפטר ממידת הכעס.

אמר לו ה'סטייפלער': יש לי עצה בעבורך עצה נפלאה שעל ידי כך תפסיק לכעוס, אבל אגלה לך את העצה רק בתנאי שתסתכל על הפרצוף שלי במשך חמש דקות ברציפות בלי הפסק! כמובן שהוא קיבל זאת בשמחה, כי מי לא חפץ להסתכל על פנים של צדיק גדול שכזה?

באותה שעה התחיל ה'סטייפלר' בפניו הקדושות לעשות כנגדו פרצופים שונים ומשונים, עין אחת למטה ועין אחת למעלה, פה עקום ולחיים נפוחות וכדו' ושאר פרצופים

כאישי אחד

ויסעו מחרדה ויחננו במקוהלת (במדבר לג, כה)

ויסעו מחרדה - כיצד אפשר לנסוע מחרדה, להינצל מכל החרדות והצרות?

על ידי ויחננו במקוהלת, כאשר חיים באחדות עם כל קהל עדת ישראל.

(שיר מעון)

מזורים ומבהילים. עבור האיש ההוא היה זה סיטוט כל יתואר, אבל כיון שהתחייב, הוא היה מוכרח להסתכל כך חמש דקות ברציפות שבסופן כבר חש כמו בתוך חלום בלהות. בסיום חמש הדקות חזר הסטייפלר לתואר פניו הרגילות, ואמר לו: דע לך! כך בדיוק נראה אדם הכועס!... העיד אותו איש ואמר שהחזיונות הללו מלווים אותו כל החיים וכאשר נזכר בהם מיד נמנע מן הכעס!...

הנצחה של יהודי

ונבח הלך וילכד את קנת ואת בנתיה ויקרא לה נבח בשמו (במדבר לב, מב)

וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה, לפיכך הוא רפה, שמשמע מדרשו כמו לא (רש"י).

מדוע אכן לא התקיים השם שקרא נובח לערים על שמו? כותב הגאון רבי שמשון רפאל חירש זצ"ל: נובח ביקש להציב לעצמו מזכרת נצח במבנים של עץ ואבן, אולם לא זו דרכו של יהודי אמיתי המבקש להנציח את עצמו עלי אדמות, אלא בעבודה רוחנית, במסירות לקיום המצוות ותיקון המידות, רק באלה יזכר שמו לדורות.

התרגום על המילים 'עטרות ודיבון'

מי הכניס לתרגום אונקלוס בחומשים שלנו את התרגום 'מכללתא ומלבשתא' על התיבות 'עטרות ודיבון'? וגם: כמה פעמים יש לומר פסוק זה בעת אמירת שניים מקרא ואחד תרגום?

בין הערים אשר בני גד ובני ראובן בחרו לעצמם מעבר לירדן מוזכרות בפסוק הערים (במדבר לב, ג) **עטרות ודיבון** וגו'.

פסוק זה מוזכר בגמרא מסכת ברכות בהקשר לחיוב אמירת שנים מקרא, ו"ל הגמרא (ברכות ח, א-ב): אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי, לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון. מביאר רש"י: 'ואפילו עטרות ודיבון - שאין בו תרגום'. וביתר ביאור בתוספות שם בשם רש"י: 'אפי' עטרות ודיבון שאין בו תרגום, שצריך לקרותו שלשה פעמים בעברי'. כלומר, גם בפסוק שאין בתרגום אונקלוס שום שינוי מלשון הכתוב, יש לקרוא הפסוק שלש פעמים בלשון הקודש.

רק תרגום ירושלמי

אולם התוספות שם שואלים על רש"י: 'זקשה, אמאי נקט עטרות ודיבון יש לו מכל מקום תרגום ירושלמי'. היה לו לומר ראובן ושמעון, או פסוקא אחרינא שאין בו תרגום כלל.

לכן חולקים התוספות על רש"י וכותבים: 'יש לומר, משום הכי נקט עטרות ודיבון, אף על גב שבו תרגום יודע, אלא תרגום ירושלמי, וצריך לקרות ג' פעמים העברי, מ"מ יותר טוב לקרות פעם שלישית בתרגום, ע"ל. ביאור דבריהם, שאמנם בתרגום אונקלוס אין שום תרגום על 'עטרות ודיבון', אבל תרגום ירושלמי [שהוא גם תרגום יונתן, ואכמ"ל] יש תרגום **מכללתא ומלבשתא**, וזו כוונת הגמרא, אף שתרגום זה הוא 'תרגום שאינו ידוע', בכל זאת טוב יותר לקרוא בתרגום ירושלמי ולא בלשון עברי, ולא לקרוא שלש פעמים בלשון הכתוב.

על כל פנים, מביאר מדברי רש"י והתוספות שהיה פשוט להם שבתרגום אונקלוס אין שום תרגום על עטרות ודיבון.

גם באונקלוס?

אלא שכל הלומד דברים אלו עומד משתומם, שהרי בכל החומשים המצויים בידינו יש תרגום גם על עטרות ודיבון: 'מכללתא ומלבשתא'! וכן הוא בכל החומשים הנדפסים זה חמש מאות שנה, וגם בכמה כתבי-יד עתיקים וקדומים כבר מופיע בתרגום אונקלוס התרגום של 'מכללתא ומלבשתא'.

יש ספרים שכתוב

ובאמת גם בדברי הראשונים כבר מצאנו שהזכירו שבכמה ספרים יש גם בתרגום אונקלוס תרגום על עטרות ודיבון, כפי שכתב הרא"ש (ברכות פ"א ס"ח), ו"ל 'נראה דנקט עטרות ודיבון, לפי שיש ספרים שכתוב בהן תרגום, וגם בירושלמי הוא מתורגם', ע"ל. וכפי שביאר שם במעדני יום טוב על הרא"ש: 'לפי שיש ספרים שכתוב בהם תרגום, פירוש תרגום אונקלוס'.

שמות עבודה זרה

גם רבינו בחיי כתב במפורש שיש תרגום

אונקלוס על עטרות ודיבון, וביאר באופן אחר את כוונת הגמרא שלעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור ואפילו עטרות ודיבון, ו"ל: 'ותרגם אונקלוס הפסוק הזה, **מכללתא ומלבשתא** וכו', ולכן אמרו רז"ל בברכות לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא אחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון, הזכיר הכתוב הזה לפי שיש בהן שמות של עבודה זרה, שלא תאמר כיון שהתרגום הוא פירוש הכתוב אין לנו לתרגם הפסוק הזה, כי יש בו זכרון עבודה זרה, ועל כן באו החכמים לומר שאף בפסוק הזה ראוי להזכירו, שלא להקל בו'.

טעות המדפיסים

יש מהמפרשים הקובעים וכותבים שבוודאי יתיבות אלו 'מכללתא ומלבשתא' המופיעות בתרגום אונקלוס, אין מקורן מאונקלוס, אלא השתרבבו בטעות לתוך תרגומו, מתוך תרגום יונתן וירושלמי, כי המעתיקים או המדפיסים בראותם שאין בתרגום אונקלוס תרגום על 'עטרות ודיבון' התחכמו להכניס בו תרגום מן התרגום הירושלמי.

כך מביא החוות יאיר בספרו 'מקור חיים' (ס' רפ"ה) בשם ה"ש"ר מקנדיא' בספרו כח ה' (שבסוף אותיות דרס"א), וכן כתב הג"ר נתן אדלר זצ"ל, אב"ד לונדון, בספרו 'נתינה לגר', ועוד מפרשים.

והוכחתם לכך, שהרי גם להלן בפרשה (לב, לד-לה) מוזכרים עטרות ודיבון, ושם לא תרגם אונקלוס מכללתא ומלבשתא, אלא השאיר בלשון הכתוב, ובהכרח שאין התרגום כאן מאונקלוס (המדפיסים או המעתיקים שהכניסו כאן מתרגום ירושלמי, לא שמו לב 'לתקן' גם שם).

הן אמת שיש קצת שינוי בלשון בין הנוסח בתרגום אונקלוס 'מכללתא ומלבשתא', והנוסח בתרגום יונתן וירושלמי 'מכללתא ומלבשתא', ייתכן שלפני המדפיסים היו גרסאות תרגומים ירושלמיים אחרות או ששגו בהעתקת הדברים.

להלן אין תרגום

ברם, לגבי עצם ההערה מדוע להלן בפרשה לא מופיע בתרגום 'מכללתא ומלבשתא', כבר ביאר בזה החיד"א בברכי יוסף בשם ספר 'קנה חכמה', שהשמות 'מכללתא ומלבשתא' הם שמות עבודה זרה, ובפסוקים דלהלן אחרי שעברו הערים לידי ישראל, קראו להם בשמותם בלשון הקודש, עיי"ש.

למעשה

למעשה כתב המשנה ברורה (ס"ר רפ"ה סק"ג), שעל עטרות ודיבון יאמר ג' פעמים בלשון הכתוב, ושיש מתמירים לומר תרגום ירושלמי. ובפסקי תשובות הביא מכמה אחרונים, שראוי להחמיר לומר תיבות אלו ארבעה פעמים, דהיינו שלש פעמים בלשון הקודש, ועוד פעם אחת בתרגום ירושלמי [ואולי יש להחמיר ולומר שתי הגירסאות, גם 'מלבשתא' וגם 'מלבשתא'].

תנאי בני גד ובני ראובן

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם תַּעֲשׂוּן אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וְגו' וְהִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לְכֶם לְאֶחָה לְפָנֶי; וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כִּן הִנֵּה חֲטֵאתֶם לַיהוָה וְגו' (במדבר לב, כ-כג).

מכלל הן אתה שומע לאו

הגמרא במסכת נדרים (יא, א) מוסיפה שבהכרח לומר שרבי מאיר אינו סובר את הכלל של 'מכלל הן, אתה שומע לאו' [כלומר, שכאשר הזכיר את הצד החיובי, הרי ממילא אנו יודעים את הצד ההפוך], אלא סובר רבי מאיר שכל זמן שלא אמר זאת במפורש, אין אנו יודעים את הצד השני, וממילא התנאי בטל אם לא אמר תנאי כפול.

גם בארץ לא יקבלו

אולם רבי חנינא בן גמליאל, חולק שם וסובר שאין צריך תנאי כפול, משום שסובר 'מכלל הן אתה שומע לאו', ומה שכלל משה את התנאי לבני גד וראובן, הוא בגלל סיבה אחרת, כי אילו לא כפל את התנאי היה משמע שאם לא יעברו חלוצים אוי יקנסו אותם שלא יקבלו חלק כלל, אפילו לא בתוך הארץ, לכן היה צריך משה לומר שאם לא יעברו חלוצים אוי בעבר הירדן לא ינחלו אבל בארץ ינחלו, ועיי"ש בגמרא את כל המשך הסוגיא.

תנאי כפול

במסכת קידושין (סא, א) שנינו במשנה: 'רבי מאיר אומר, כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן - אינו תנאי, שנאמר, ויאמר אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן, וכתוב: ואם לא יעברו חלוצים'.

מביאר שם רש"י, שאצל בני גד וראובן עשה משה תנאי כפול, כלומר שהזכיר מה יהיה אם יקיימו את התנאי, וגם מה יהיה אם לא יקיימו את התנאי, ולכן סובר רבי מאיר, שאם אדם עושה איזה הסכם או קנין עם חבירו ומוסיף על כך איזה תנאי, אין התנאי חל אלא אם כן הזכיר תנאי כפול, אבל אם הזכיר רק צד אחד בתנאי, אזי אין תוקף לתנאי, דהיינו שההסכם חל אפילו אם לא קיימו את התנאי. כגון האומר לאשה 'הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז', ולא עשה תנאי כפול 'ואם לא תתני לי מאתים זוז לא יהא גט', אין כאן תנאי, וממילא הגט חל אפילו לא נתנה מאתיים זוז.

כללי ודרכי רש"י הק' בפירושו על התורה

כללי רש"י

אין דרכו של רש"י לדרוש דרשות מעצמו

מקום כשמצאו בפירוש רש"י איזה חידוש שלא מצאנו לו מקור בחז"ל, ראה לדוגמא במנחת חינוך (מצוה תרד) שכתב: 'ועיין ברש"י בחומש כאן שפירש תמחה וכו' ודבר זה דאף הבהמות צריכים להרוג אינו מביאר בר"מ ובדברי המחבר, ואיני יודע מהיכן הוציא זה, ובספרי כאן לא ראיתי [אמנם שם העירו בהערה במהדו"ח, שמקורו של רש"י הוא במכילתא ובאיכה רבה]. ראה גם במנחת חינוך (מצוה שפג) על דברי רש"י שאסור לאכול חמץ עם פסח שני: 'ולא ידעתי מהיכן יצא לרבינו זה... ולא ראיתי דבר זה בשום מקום... וזה כמה שנים שכתבתי זה על הגליון בחומש שלי' [וכבר האריכו המפרשים ליישב דברי רש"י ואכמ"ל].

מפרשי רש"י כותבים וקובעים שכל דרש המוזכר ברש"י, בוודאי יש לו מקור בחז"ל, כי אין דרכו של רש"י לדרוש שום דרש מעצמו.

כן כותב הצידה לדרך (פרשת חוקת), כשהוא חולק על דברי הלבוש בהבנת דברי רש"י, ו"ל: 'ואני רואה דבריו טובים ונכוחים אילו היה דרכו של רש"י לדרוש הפסוקים מדעתו וכו' לא בדה רש"י מלבו, אלא לקח הכל מהמשנה ותוספתא פ"ג דפרה בלי חידוש כלל...'

וכן כתב בספר 'עקבי הצאן' [להג"ד עקביא גלאוער] (עמוד קלט, מעשה הקטורת ביו"כ פ): 'שאין דרכו של רש"י לדרוש מדעתו דרשות שלא נזכרו בש"ס'. מכח כלל זה, התקשו המפרשים בכל

תולדות רש"י הק'

פרק י"ח - תלמידיו של רש"י [ה]

מ'מקבציאל', קובץ ל"ו, עמוד תקכ"ב-תקכ"ז) שטעות סופר נפלה בכל המקורות הנ"ל, ובכל מקום שכתוב 'שמעון' צריך לומר 'שמעיה', הלא הוא רבינו שמעיה תלמידו של רש"י, עליו כבר כתבנו בפרקים הקודמים.

ח. מגדולי תלמידי רש"י, היה רבינו שמריהו, כמובא ב"שם הגדולים' לחיד"א (מערכת ש, ערך רש"י, אות לה). וכן כתב בס'דר הדורות (ד' אלפים תתס"ה): 'רבינו שמריהו היה מגדולי תלמידיו וחבר שו"ת ושיטות גמרא, ונודע שמו בפוסקים'. וכבר הזכירו רבינו הרשב"א ב'תורת הבית' (הארון, בית ה, שער ו, דף סו ע"ב): 'וכן מצאתי לרבי ר' שמריהו הוצרפתי תלמידו של רש"י ז"ל' [וראה גם בתוספות (גדה סו, ב ד"ה אם) שכתבו: 'במחזור ה"ר שמריהו מפרש בשם רש"י'. אולם שם יש שגרסו רבינו שמעיה או שמחה].

ז. בין תלמידיו של רש"י, מקובל למנות גם את רבי שמעון ב"ר שמואל מיינוביל, מבעלי התוספות, שחיבר את 'ספר לקט'. דבריו הובאו בכמה מקומות בתוספות על הפ"ח (תגי"כ פ): 'ד"ה הגבאין וז"ה ובירושלים; מנחות עה, ב ד"ה היה; חולין כח, ב ד"ה לפי'.

כן כתב החיד"א בספרו 'שם הגדולים' (מערכת גדולים, מערכת ש, אות קעב): 'רבינו שמעון תלמיד רש"י, חיבר פסקי הלכות, כמ"ש הגהות מיימוניות פ"ז דתפילה (אות כ) שכתב ר"י בתשובה לה"ד אשר מלוניל שמוצא בפסקי הרב החיד"א בשם הגדולים מערכת ספרים (מערכת ל, אות נד): 'לקט - חיבר ר' שמעון תלמיד רש"י, כ"כ מור"ם בסוף ס' יוחסין, עכ"ל'.

אולם הגרי"ח סופר שליט"א האריך להוכיח במאמרו (נדפס בקובץ

חידוד בפרשה

- מים**
- היכן נזכר בפרשתנו, בחומש ו/או ברשי":
- א. אזהרה לישראל שהמים ישטפו אותם.
 - ב. כלי שצריך להכניסו לתוך מים.
 - ג. מקום שלא היה שם מים.
 - ד. הר שנכנס לתוך מי הים.

ויסוף דעת

לא להתגרות במואב למה?

בפרשת השבוע כותב רש"י (לא, ב) שני טעמים מדוע הצטוו ישראל להרוג רק את המדיינים ולא את המואבים, אם משום שהמואבים נכנסו לדבר מחמשה יראה, או מפני שתי פרידות טובות שיש לי לחוצא מהם, רות המואביה ונעמה העמונית, עכ"ד, ותמוה, שהרי בפרשת דברים מפורש בתורה טעם אחר מדוע לא ללחום במואב (ב, ט) אל תצר את מואב וגו' כי לבני לוס נתתי את ער ירשה, הרי שהטעם הוא בגלל שמואב ניתנה לבני לוס! וצריך עיון!

כמונח בקופסא

כשרצה – דיבר!

בפרשת השבוע נאמר (לא, כא) ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה. באחת הפרשיות בחמשה חומשי תורה, נביא רש"י פסוק זה, אודות מעשה בו לא דיבר אלעזר לפני משה, וכותב רש"י: 'כול מפני שלא היה באלעזר להשיב, תלמוד לומר ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' הרי כשרצה, דבר לפני משה ולפני הנשאים, היכן הם דברי רש"י אלו?

קטן הידוע

חידודים בתבות ופסוקי הפרשה

- היכן נזכר בפרשתנו מקומות שנקראו: 'שפס', 'שופן', 'שפר'?
- היכן בפרשתנו שם שוגי מתכת בפסוק אהד?
- היכן בפרשתנו תשע מקומות בפסוק אהד בן תשע מלים?

הקרוב, שהרי גם לא כתוב שרוק את הדם על המזבח. ז. יש עבודות שמותר לבעל מום לעשות, ואולי בלעם עשה רק עבודות אלו. ת. כשם שחטא בלעם בעבירות רבות וחמורות, אין קושיא שחטא גם בחטא זה להקריב כשהוא בעל מום.

חידוד בפרשה – כח הפה:

היכן נזכר בפרשתנו, בחומש ו/או ברשי":

- ברכה מפי השכינה.
 - ציווי מפי ה'.
 - לאומות אין פתחון פה.
 - פה שהתקבל.
 - ה רסן בחתכה.
- תשובות:**
- רש"י במדבר כב, יח: שנתברכו האבות מפי השכינה.
 - במדבר כב, יח: לא אוכל לעבד את פי ה'.
 - רש"י במדבר כב, ה: כדי שלא יהא פתחון פה לאומות.
 - רש"י במדבר כב, יט: גם אתם – פיו הכשילו.
 - רש"י במדבר כב, טז: ונתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו.

כמונח בקופסא – קצו בחייהם:

בפרשת השבוע נאמר (במדבר כב, ג) ויגזץ מואב מפני בני ישראל, ורש"י: מואב, יורק מואב – קצו בחייהם. באחת הפרשיות בחמשה חומשי תורה, נאמר על עוד גוים אשר קצו מפני בני ישראל, ורש"י מפרש שם הכוונה שהם קצו בחייהם, אך שם רש"י כותב עוד פירושו, שבני ישראל היו כקוצים בעיניהם. היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה:

בפרשת שמות, רש"י שמות א, יב: ויקצו – קצו בחייהם. ורבותינו דרשו כקוצים היו בעיניהם.

ואילו 1000 החיצוניות ישמשו לשדות וכרמים.

ו. ערי מקלט

יש לייחד בארץ ערים מיוחדות שיקלטו את ההורג נפש בשוגג, שם יזכה לשמירה מפני קרוב-משפחתו של ההורג שלא יוכל להרוג אותו. לאחר מיתת הכהן הגדול יכול ההורג לשוב לביתו.

ז. בלי כופר

הרוצח במזיד בנוכחות עדים, בכלי שיש בו להמית, הריהו חייב מיתה. אין לקחת תשלום כופר כדי לפטור אותו מעונשו, כך גם אין לקחת תשלום כופר לפטור מגולות את הרוצח בשוגג.

ח. הסבת נחלה

חל איסור על כל בת יורשת נחלה בדור ההוא, להתחתן עם בן שבט אחר, כדי שהנחלות לא תעבורנה משבט לשבט.

ענין וחכים

שאלות מחכימות מתוך הפרשה

היכן רואים בפרשתנו:

- ההקדמות חשבוים אצל ההורים יותר משאר הנכסים.
- נערים שצאאו לחטף בזה.
- אב שנסע עם בנו למקום רחוק.
- שגם כאשר בת מחוץ לבית היא בפרשות האב.

פרשת בלק

יוסף דעת - בעל מום אין הקריב?

בפרשת בלק נאמר (במדבר כג, ב) ויעל בלק ובלעם פרו ואיל במצבת, ויש לתמוה, שהרי בלעם היה בעל מום, בהיותו סומא באחת מעיניו, וגם חירג מלחיצת רגלו אל הקיר, ואם כן, אין הקריב קרבנות, הרי בעל-מום פסול להקריב אפילו בבמה ולא רק בבית המקדש (ובחיים קט, א), וצריך עיון!

הלח תקציר של חלק קטן ונבחר מתוך אלפי התשובות שנשלחו למערכת על ידי למדורי תורה שבכתב:

- נעשה סומא היה רק לאחר שאמר 'ומספר את רובע' ובאותה שעה עדיין לא היה סומא, ויגר לא היה ממש בעל מום, כיוון שבוקא דאטמא שף מדוכתיה ואין זה מחוסר אבר וכשר בבן נח (שעמא קדרא).
- כתוב 'ויעל בלק ובלעם' דהיינו שבלק העלה ובלעם רק סייע ומסייע אין בו ממש.
- עפ"י מש"כ וילך שפי - שהלך בנחת, וחירג פסול רק אם ניכר בהילוכו שצולע, ולכן עלך בלעם בנחת שלא יפסל מלהקריב. ולגבי עינו - תחילה לא היה בלעם בעל מום כי לא היה סומא, ואז הקריבו שניהם, אבל אחר כך כשנעשה בעל מום בעיניו רק בלק הקריב ולא בלעם, ובלעם רק עמד שם, ולכן אחר כך כתוב 'ויעש בלק כאשר אמר בלעם ויעל פרו ואיל במצבת', שרק בלק הקריב ובלעם [וכן כתב שם בש"ך על התורה שבלק הקריב במעשה ובלק רק במחשבה] (צפנת פענח).

- דעת כמה ראשונים (תוספות שאנן וריטב"א וזבחים קטז) שאין איסור לבן נח להקריב מחוסר איבר [רק שאם הקריב מחוסר אבר לא קיים את חיובו כגון שגדור]. וכן כתב השער המלך בדעת הרמב"ם (שחיטה פ"א ה"א).
- ה. בהעמק דבר כתב שבלק ובלעם רק היו הבעלים אבל הכומרים הקריבו הקרבנות.
- ו. יתכן שלא היה להקרבם ממש דין קרבן, אלא אפשרות לבלעם לקבל וכדו', ולהראות שהוא מקריב קרבנות כנגד מה שהאבות הקריבו, אבל באמת לא היה זה ממש קרבן ככל דיני

מעין עולם הבא

בעבר, הייתי קורא שנים מקרא לביל שבת אחרי הסעודה, בלי שום התבוננות, רק בשביל לצאת ידי חובה, כל שבת מחדש הרגשתי בכך עול כבד, ללא טעם וחידור ושאני עושה זאת רק בחוסר ברירה. אסור לומר כך על תורתנו הקדושה אבל את חטאי אני מזכיר היום שהיה זה עבורי בגדר לימוד משעמם, לומר כל פסוק פעמיים עם התרגום, ולמלמל מהר את הרש"י.

עד שהתחברתי למאות-אלפי חברי 'תורה שבכתב', והתחלתי ללמוד בכל יום את הפרשה עם חברותא, במנותבות ובהנחת כל מילה וכל פסוק, ובעריכת מבחנים יומיים ושבויעיים, ותקופתיים, ומאז כל הסיפור השתנה לטובה, כאשר אני מעביר הסדרה 'שמירת' לאחר לימוד הפרשה במשך כל השבוע, אני חש 'עונג שבת', הבית כולו מתמלא אורה מכל פסוק, וממש תענוג לחזור על כל פסוק פעמיים עם התרגום, ול'חיות' את הפרשה, ומי מדבר על העונג הגדול בסיום כל חומש, כאשר אני עורך את המבחנים הארוכים, הכלליים עשרות שאלות מחדדות על כל החומש כולו, בסיום המבחן אני חש תחושה נפלאה של 'ישירו ושמחו בשמחת התורה!'.
ד. שניאורסון

אלה הדברים

אשר דבר משה אל כל ישראל

כל ישראל מתחילים בעוה ותעצומות בלימוד

ספר 'משנה תורה'

אל תאבד את ההזדמנות!

הצטרף עכשיו ללימוד הקדוש והנשגב של ספר דברים

במגוון מסלולי הלימוד והמבחנים מעתה ועד שמתח

תורה הבעל"ט ותוכה לחיי דבקות והתעלות עם קשר

של קיימא לדברי התורה הק' דבר יום ביומו!

בזכות התורה

שמות חוזכים בהגרות בפרשת חוקת

זוכים בהגרות ואתלמידי ישיבות גדולות

נבחרים בקבועים - 100 שנה: הרב אליהו נבוסקי - בית שמש, נתיבות התורה | הבה"ח שלמה חגי לוי - אלעד, נחלת התורה | הרב דוב בער קליערס - ביתר עילית | סיכום יומי - 200 שנה: הרב אליהו ארשטיין - קרית גת, ירמא | הרב ישי רזו - אשדוד, בעלזא | הרב חיים אליעזר וייס - ביתר עילית, פונבו' | הרב אהרן בוסקילה - בית שמש | הרב משה רז - לוד, טוב יועץ | הרב יעקב לוברבוס - ירושלים | הרב משה שפירא - אלעד, בעל שם טוב ממייכלשטאט | הרב אברהם חיים סופר - בני ברק | הרב יצחק רוב - חיפה, סערט וויניץ | הרב אוריאל סרדניוף - עמנואל, מגן אברהם | הרב משה קריימון - אלעד, ערלי | הרב שניאור זלמן הירשמן - בית שמש, שיח יצחק | הרב יהודה דוד קליין - ירושלים, עמדם חסידא | הרב ישראל קניג - בית שמש | הבה"ח דוד בראון - בני ברק, תורת זאב | הבה"ח יהודה גולדשטיין - ירושלים, קרלין | הרב אהרן תנא הערצל - צפת, אשמינוב | הרב ישראל אברהם דרמט - בני ברק | הרב אהרן שושן - מודיעין עילית, מיי | הרב יעקב וולפסון - ביתר עילית | הרב נתנאל כהן - בני ברק | הרב אברהם מרדכי שפירא - בית שמש | הרב יעקב זלץ - מודיעין עילית, עטרת שלמה | הבה"ח מנחם מגדל פרונקל - בית שמש, מעיני החכמה | הרב פנחס נפתלי בראנדער - נתניה, כולל צאנז | הרב יחזקאל שפירא - בית שמש, גור | הרב נסים מאיר ישראל כהן - צפת, יתד התשובה | הבה"ח אברהם גרנדיש - ירושלים, כתר תורה | כמונח בקופסא - 150 שנה: הרב צבי אלימלך יאקאב - צפת, צאנז | הרב דוד אבדלק אשדוד, בית דוד | חידוד בפרשה - 100 שנה: הרב אהרן תם - נתיבות | הרב אוריאל מולד - חרש, תורה למשה | ויסיף דעת - 100 שנה: הרב שמחה גוגנהיים - צפת, ישיבת צפת | הבה"ח אברהם ייונס - ירושלים, מגדל עוז | מבחן גמרא - ש"ס ובלכתך בדרך: הרב יוסף ונדל מילר - ירושלים, תפארת בתורים | מבחן הפסדה - סט"ו: הרב משה בוקשפן - מודיעין עילית, סטאלין קרלין | מבחן שבועי 500 שנה: הבה"ח אליעזר זאב נייפלד - בני ברק, שערי דוד | הרב יהושע ברנדוני - ירושלים, זכור שמשון | הבה"ח נחמיה קורצבט - ירושלים, הכרן | הרב וינתן נוב - אשדוד, אבי ערוי

זוכים בהגרות תלמידי ישיבות קטנות וילדים

נבחרים בקבועים - 50 שנה: הבה"ח נחום אקער - ביתר עילית, אור התלמוד | הבה"ח צבי אריה פרידמן - אלעד, צמח צדיק וויניץ | סיכום יומי - 50 שנה: יניק וחכים כמר אפרים ליכטנשטיין - אופקים, תורת שמשון | הבה"ח יוסף דוב וייור - בית שמש, אמרי חיים | יניק וחכים כמר אהרן שפסוביץ - ירושלים, אביעורי | הבה"ח מרדכי דוד כהנא - בני ברק, שמש, שטארנוביל | הבה"ח יוסף שלום ניזוי - אשדוד, דעת תורה | יניק וחכים כמר מיכל יהודה שורנפלד - בני ברק, תשב"ד | יניק וחכים כמר יעקב יעקבזון - מודיעין עילית, דרכי אבותינו | הבה"ח צבי בורוויאנסקי - בני ברק, בית דוד | הבה"ח שלמה חסיד - מודיעין עילית, אוהל יוסף | יניק וחכים כמר אלימלך איזיק שטרן - בני ברק, גונע אלמלך | הבה"ח יוסף ברוזיל - אלעד, אלל אברהם | יניק וחכים כמר אוריאל פטרובי - ירושלים, תורת דעת | הבה"ח יצחק בריכה - ירושלים, נתיבות מרדכי | יניק וחכים כמר שמואל יפה - מודיעין עילית, דרכי אבותינו | יניק וחכים כמר דוד סגל - בית שמש, בני מלכים | יניק וחכים כמר נתן מרדכי קאלוס - ירושלים, חממת שלמה | יניק וחכים כמר ישראל חיים פוברסקי - בני ברק, תשב"ד | הבה"ח יצחק ירוחם ברמיץ - ירושלים, עטרת שלמה | יניק וחכים כמר אברהם בר שלום - ירושלים, כנסת יהודה | יניק וחכים כמר שמואל שטרן - נתניה, דרכי אבות | יניק וחכים כמר יעקב יעקב רש"י, ירושלים, כתב סופר | כמונח בקופסא - 50 שנה: יניק וחכים כמר שילה דוידי - לוד, בן איש חיל | חידוד בפרשה - 50 שנה: יניק וחכים כמר שלמה יהושע זונגאנדר - ביתר עילית | מבחן שבועי - 100 שנה: הבה"ח נחום יצחק הפלינג - בני ברק, מעלות התורה | הבה"ח וינתן קלרמן - בני ברק

לרישום והצטרפות ל'תורה שבכתב':
02-500-2018

מארה"ב: 351-9881-1518 | מאנגליה: 0131-0613-4433

מכון הוצאה לאור | אנף 'ישועי תורה' | קו 'קול התורה' | מבחר שיעורים במגוון שפות וסוגנות | סיכומים ומבחנים | שיעורי תורה | הגרלות ופרסים | גיליון שבועי | מידלטר יומי לפניות, תגובות והערות: ts025002018@gmail.com

כך תוכל להפוך את הלימוד הקדוש לאוצר המנוצר בקרבך לנצח, בהבנה, בבהירות ובידיעה ברורה

מבחן 'ידיעת התורה' על כל ספר במדבר

- א. כיצד נמנו בני ישראל במניין שבתחילת החומש?
- ב. "מנגד סביב לאהל מועד יחנו" – מהו שיעור ההרחקה שחנו ישראל מן המשכן, ומדוע?
- ג. "ואת משמרת בני ישראל לעבוד את עבודת המשכן". מדוע נקראת העבודה במשכן 'משמרת בני ישראל'?
- ד. מדוע "למוד הוא שבט לוי להיות נמנה מן הבטן"?
- ה. מהי "עבודת עבודה" של הלויים?
- ו. מה דין נזיר שנשטמא?
- ז. מדוע נכתבה התיבה "אמור" בברכת כהנים בכתבי מלא?
- ח. מה הפירוש ו"שמו את שמי על בני ישראל"?
- ט. מה הן "עגלת צב" שהביאו הנשיאים למשכן?
- י. במקום אחד נאמר שהלויים באים למשכן "מבן חמש ועשרים שנה", ובמקום אחר נאמר "מבן שלושים שנה". כיצד מיישב זאת רש"י?
- יא. מהי "דרך רחוקה" לענין קרבן פסח?
- יב. התצוצרות שעשה משה, למי היו מיועדות?
- יג. "שטו העם ולקטו וטחנו בריחיים", לדברי רש"י, מהיכן היו לישראל ריחיים במדבר?
- יד. "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל", היכן היו הזקנים שאסף במצרים?
- טו. מה נלמד מהפסוק "צאו שלשתכם" האמור בפרשת דיבורה של מרים במשה?
- טז. איזה סימן מסר משה למרגלים כדי לדעת "החזק הוא הרפה"?
- יז. כיצד הקיפו המרגלים את הארץ לאורכה ולרוחבה בארבעים יום?
- יח. "כי חזק הוא ממנו" – למי התכוונו המרגלים כשאמרו "ממנו"?
- יט. על איזה חטא נאמר "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות"?
- כ. לדברי רבי משה הדרשן, מדוע נסמכה פרשת ציצית ופרשת המקושש לפרשת עבודה זרה?
- כא. מה אירע לטפם של דתן ואבירם?
- כב. לפירוש אחד ברש"י, מדוע נעצרה המגפה דוקא על ידי הקטורת?
- כג. "וחלק לא יהיה לך בתוכם" – איזו איסור נכללת בציווי זה לכהנים, מלבד נחלת הארץ?
- כד. "ומזה מי הנדה יכבס בגדיו". מה דין המזה, ומה דין הנושא את המים?
- כה. מדוע נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה?
- כו. מדוע לא נזכר שמו של משה רבינו בשירת הבאר?
- כז. מדוע באו זקני מואב ליטול עצה דווקא מזקני מדין?
- כח. מדוע לא הוזכרו זקני מדין בהמשך קריאתם של זקני מואב לבלעם?
- כט. "כי ירט הדרך לנגדי". כיצד דרשו רבותינו בנוטריקון את המילה "ירט"?
- ל. "את שבעת המזבחות ערכתי" – למה כיוון בלעם במספר שבע?
- לא. "שתום העין" – מדוע נסמתה עינו של בלעם?
- לב. "ברית כהונת עולם" – מה נתחדש לפנחס בברית זו, והלא כבר ניתנה כהונה לזרע אהרן?
- לג. לפירוש אחד ברש"י, מפני מה נתעלמה הלכה ממושה רבינו בדין בנות צלפחד, והוצרך להקריב משפטן לפני ה'?
- לד. "והעברתם את נחלתו לבתו" – לפירוש הראשון ברש"י, מדוע נקטה התורה לשון 'העברה' בבת, ולא 'נתינה' כבשאר יורשים?
- לה. "שנים ליום" נאמר בקרבן התמיד. מה למדנו מכך?
- לו. מדוע נקרא חג השבועות בתורה בשם "יום הביכורים"?
- לז. "ואם הניא אביה אתה" – מה משמעות המילה "הניא" בפסוק זה?
- לח. "ונדר אלמנה וגרושה... יקום עליה". באיזו אלמנה מדובר שנדרה קיימין?
- לט. מדוע יצאו משה ואלעזר והנשיאים לקראת השבים מהמלחמה?
- מ. מדוע קצף משה דווקא על "פקודי החיל" כשחזרו ממלחמת מדין?
- מא. מהו התכשיט אצעדה?
- מב. את מי מינה משה על תנאי בני גד ובני ראובן?
- מג. מה הכוונה שהערים נבו ובעל מעון היו "מוסבות שם"?
- מד. "ויקרא לה נבח בשמו". מדוע האות ה"א במילה "לה" רפה?
- מה. מהי סיבת כתיבת כל המסעות בתורה?
- מו. "ואבדתם את כל משכיותם", מה הם המשכיות?
- מז. מדוע הוצרכה התורה לפרט ולכתוב את גבולות ארץ כנען?
- מח. מדוע קרא יחזקאל הנביא למדבר סיני מדבר העמים?
- מט. "וגבול ים... וגבול", מה למדנו מכך?
- נ. "והקרייתם לכם ערים" – מה משמעות "והקרייתם"?

מבחן 'בקיאות בתורה' על כל ספר במדבר

- א. איזו עיר איננה מוזכרת בחומש במדבר או ברש"י?
 1. צפת. | 2. יריחו. | 3. חברון.
- ב. איזה מן השבטים הבאים שלה נציג לרגל את הארץ בפרשת שלה, אך לא העמיד נשיא לחלוקת ארץ כנען בפרשת מסעי?
 1. שבט לוי. | 2. שבט יששכר. | 3. שבט ראובן.
- ג. במהלך מסע ישראל היו שלושה מקומות שבהם היה חסר להם מים: ברפידים, במדבר צין, וכשהלכו סביב ארץ אדום. כמה מקומות מתוכם מוזכרים בחומש במדבר?
 1. אחד. | 2. שנים. | 3. שלושה.
- ד. מי מהבאים אינם מוזכרים במפקד לאחר מותם?
 1. אלדד ומידד. | 2. דתן ואבירם. | 3. ער ואונן.
- ה. מי לא הזכיר את עמלק בדבריו בחומש במדבר?
 1. משה רבינו. | 2. בלעם. | 3. קרח.
- ו. לגבי איזה פסוק רש"י אינו משתמש במושג "כינה הכתוב"?
 1. "וישמע את הקול מידבר אליו". | 2. "ואל אראה ברעתי". | 3. אשר בצאתנו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו.
- ז. לאיזו חיה לא נמשלו ישראל בחומש במדבר?
 1. נמר. | 2. ראם. | 3. אריה.
- ח. אצל מי מהבאים רש"י אינו מסביר את עונשם בדרך של "מידה כנגד מידה" על מעשיהם?
 1. הנחשים השרפים. | 2. האמורים בנחלי ארנון. | 3. סוטה.
- ט. איזו מהפרשיות דלהן נכתבה במקומה ואיננה מוקדמת או מאוחרת?
 1. קרבן פסח שהקריבו ישראל במדבר. | 2. פרשת "זיהי בנסוע הארון". | 3. פטירת מרים.
- י. איזה פסוק מהפסוקים הבאים מוזכר ברש"י פעמיים באותה פרשה?
 1. כגן ה' כארץ מצרים | 2. כי היו בצוען שריו | 3. הם כל בשר

אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם

הנשיאים ושבטי ישראל במדבר

תפקידם, שמותיהם, מספרם וסדר הזכרתם

הנשיאים היו המרגלים?

בתחילת פרשת שלח אנו לומדים את הפסוק (יג, ב) איש אָחַד איש אָחַד לְמִטָּה אָבְתָיו תִּשְׁלַחוּ כָל נְשִׂיא בְהֵם. אולם כבר כתב שם הרשב"ם שאין הכוונה לנשיאים, אלא הכוונה שמי 'שנשא לבו' אותו לרגל את הארץ. ובתרגום אונקלוס, וכן באבן עזרא כתבו ש'נשיא' היינו אדם חשוב, אבל אין הכוונה ממש לנשיאים.

ואילו בחוקוני שם פירש באופן אחר את הכתוב 'כל נשיא בהם', שכל נשיא יבחר איש אחד משבטו לרגל את הארץ, אבל הנשיאים עצמם לא היו המרגלים.

אולם יש לציין את שיטתו המחודשת של האברבנאל שכתב שאכן המרגלים היו נשיאי ישראל, כי הנשיאים הראשונים מתו.

250 נשיאים?

מלבד 12 הנשיאים הכלליים, נשיא אחד לכל שבט, היו עוד אנשים שזכו לתואר 'נשיא', אף שלא היו נשיאים של שבט, כך למשל בשבט ראובן לבד היו לכל הפחות 250 נשיאים, כנזכר בפרשת קרח (במדבר טז, ב) וַיִּקְמוּ לַפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאַתַּיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם, אך כבר כתבו המפרשים (רא"ם ומהרש"א סנהדרין קי, א) שאין הכוונה לנשיאי השבטים, שהרי הם היו רק י"ב, אלא הכוונה לאנשים נכבדים שהחזיקו בתפקידים שונים, ורובם היו ראשי סנהדרין. ואילו באבן עזרא כתב שהכוונה על הבכורות, שלשיטתו הם שימשו אז עדיין בכהונה.

ויש להבין, לאיזו מטרה היו צריכים הנשיאים להתוועד יחדיו? אלא שהיו באים לטכס עצה לצרכי ישראל.

חלוקת הארץ

משימה גורלית נוספת אשר הוטלה על הנשיאים, הוא תפקיד חלוקת הארץ לכל שבט, כמבואר בפרשת מסעי (לד, יז): 'וְנִשְׂאֵי אָחַד אָחַד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחַל אֶת הָאָרֶץ'. הנשיאים היו שלוחים מטעם כל אנשי השבט לקחת חלק בארץ ישראל, וכדברי רש"י: 'כָּל נְשִׂא וְנְשִׂא אֶפְסוּרֹפּוֹס לְשִׁבְטוֹ, וּמְחַלֵּק נַחֲלַת הַשִּׁבְטִים לְמִשְׁפְּחוֹת וְלִגְבָרִים, וְבוֹרֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֵלֶק הַגּוּף. וְכֵן שֶׁהֵם עוֹשִׂין יְהִיָּה עֲשׂוֹי כְּאֵלוֹ עֲשָׂאוֹם שְׁלוּחִים'.

ראשי הצבא?

חידוש כתב האברבנאל בתחילת פרשת במדבר, וז"ל: 'שהיו הנשיאים ההם שרי אלפים הממונים על הלוחמים. וכן תמצא במלחמת מדין ששרי האלפים היו שם הממונים על הלוחמים כולם'.

אך לכאורה דבריו פלא, שהרי מקרא כתוב שם (לא, יג) כאשר חזרו ישראל ממלחמת מדין: 'וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לְקִרְאָתָם אֶל מַחֲזִיק לַמַּחֲנֶה, וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיַל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמַּאוֹת הַבָּאִים מִצֵּבָא הַמִּלְחָמָה, הֲרִי מְפֹרֵשׁ בְּכַתּוּב שֶׁהַנְּשִׂאִים לֹא יֵצְאוּ לַמַּלְחָמָה, אֲלָא אַחֲרֵי הַמַּלְחָמָה יֵצְאוּ עִם מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר לְקִרְאָת שְׂרֵי הָאֲלָפִים, וְצ"ע'.

בפרשת המן

כבר בצאת ישראל ממצרים, היו נשיאים בקרב בני ישראל, הנשיאים נשאו בעול ההנהגה של כל שבט, והיו נקראים לשמש בכמה תפקידים כפי שנראה להלן.

ולראשונה הם מוזכרים בתורה בפרשת המן כחודש ימים לאחר יציאתם ממצרים, כאמור (שמות טז, כב) 'וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לִקְטוֹ לֶחֶם מִשְׁנֶה שְׁנֵי הַעֲמֹר לְאֶחָד וַיְבֹאוּ כָּל נְשִׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגִּדּוּ לְמֹשֶׁה, וּמֹשֶׁה אָמַר לְנְשִׂאֵי הָעֵדָה: 'הוּא אֲשֶׁר דָּבַר ה' שְׁבִתוֹן שְׁבַת קֹדֶשׁ לַה' מִחֹר אֶת אֲשֶׁר תֹּאפּוּ אִפּוֹ וְאֶת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ בְשָׁלוֹ וְאֶת כָּל הַדַּעַף הַגִּיחוּ לְכֶם לְמִשְׁמַרְתְּ עַד הַבֶּקֶר'.

מושכי מים

שוב אנו מגלים את פעולתם של הנשיאים, לאחר שחנו ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו, שהנשיאים משכו מים לכל שבט, כפי שכותב רש"י בפרשת חוקת על הכתוב (במדבר כא, יח) 'בְּאֵר חֲפְרֹה שְׂרִים כְּרוּה נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחֲקָק בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמְדָּבָר מִתְנַה': 'כָּל נְשִׂא וְנְשִׂא, כְּשֶׁהָיוּ חוֹנִים, נוֹטֵל מִקְלוֹ וּמוֹשֵׁף אֶצֶל דְּגֹלוֹ וּמִתְנַהֵו, וּמִי הַבָּאֵר נִמְשָׁכִין דֶּרֶךְ אוֹתוֹ סִימָן וַיִּבְאִין לַפְנֵי חֲנִית כָּל שִׁבְט וְשִׁבְט'.

יועצים חכמים ונבונים

תפקידו העיקרו של כל נשיא, מופיע בפירושו רש"י בתחילת חומש במדבר (א, טז): 'אלה קרואי העדה - הנקראים לכל דבר שבקדשה', ע"כ. רש"י אמנם לא מפרש לאיזה צורך נקראו לכל דבר שבקדשה, אולם הרא"ם מרחיב ומסביר: 'קוראים העם את ראשיהם שיתנו עצה ותיקון לכל הצריכים להם, מפני שהם חכמים ונבונים, אנשי חכמה ותבונה, וזהו פירוש "הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה", שהם הראשים הגוזרים על העדה להנהגה בעצתם'.

עומדים בשעת הספירה

לצד תפקידם כיועצים, קיבלו הנשיאים תפקיד נוסף בפרשת במדבר, כאשר ציווה הקב"ה למשה לספור את כל ישראל, עמד כל נשיא אצל שבטו ומנה יחד עם משה את השבט. כך נאמר בפרשת נשא (ז, ב) 'הֵם הַעֲמָדִים עַל הַפְּקָדִים, כְּלוּמָר, שֶׁהֵם הִתְיַצְבוּ בְּשַׁעַת סְפִירַת יִשְׂרָאֵל'.

שוטרים במצרים

ידועה נוספת על קורות חייהם של הנשיאים כותב רש"י שם בפרשת נשא: 'שֶׁהָיוּ שוֹטְרִים עֲלֵיהֶם בְּמִצְרַיִם וְהָיוּ מְפִים עֲלֵיהֶם, עֲמַד כָּל נְשִׂא אֶצֶל שְׁבִטוֹ וּמִנֵּה יוֹד עִם מֹשֶׁה אֶת הַשִּׁבְטִים. כֵּן נֹאמַר בְּפִרְשַׁת נְשִׂא (ז, ב) 'הֵם הַעֲמָדִים עַל הַפְּקָדִים, כְּלוּמָר, שֶׁהֵם הִתְיַצְבוּ בְּשַׁעַת סְפִירַת יִשְׂרָאֵל'.

התוועדות

לאור המובא שהנשיאים היו מייצגים עצה נבונה בכל דבר שבקדשה, מובן הכתוב בפרשת בהעלותך (י, ד) 'וְאִם בְּאַחַת תִּקְעוּ וְנוֹעַדוּ אֶלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל'.

שמות הנשיאים המוזכרים בחומש במדבר

בפרשת מסעי (לד, יט-כח) *הנשיאים שהילקו את הארץ, מלבד בני גד וראובן שקיבלו חלק מעבר לירדן	בפרשת שלח (במדבר יג, ד-טו) [לדעת האברבנאל שהמרגלים היו נשיאים]	בפרשת במדבר (א, ה-טו) ובפרשת נשא ובפרשת בהעלותך (י, יד-כח)	
-	שמוע בן זפור	אליצור בן שדיאור	ראובן
שמואל בן עמיהוד	שפט בן חורי	שלמיאל בן צורישהי	שמעון
כלב בן יפנה	כלב בן יפנה	נחשון בן עמינדב	יהודה
פלטאל בן ענן	יגאל בן יוסף	נתנאל בן צוער	יששכר
אליצפן בן פרנך	גדיאל בן סודי	אליבא בן חלן	זבולון
בקי בן יגלי	עמיאל בן גמלי	אחיעזר בן עמישדי	דן
פדהאל בן עמיהוד	נחבי בן ופסי	אחיעזר בן עינן	נפתלי
-	גואל בן מכי	אליסף בן דעואל	גד
אחיהוד בן שלמי	סתור בן מיכאל	פגעיאל בן עכרון	אשר
קמואל בן שפטן	הושע בן נון	אלישמע בן עמיהוד	אפרים
חניאל בן אפד	גדי בן סוסי	גמליאל בן פנהצור	מנשה
אלידד בן כסלון	פלט בן רפוא	אבידן בן גדעני	בנימין

סדר השבטים בחומש במדבר:

בפרשת במדבר (א, ה-טו)	בפרשת נשא (ו, יב-עח)	בפרשת שלח (יג, ד-טו)	בפרשת פנחס (כו, ה-מח)	בפרשת מסעי* (לד, יט-כט)
1	ראובן	יהודה	ראובן	יהודה
2	שמעון	יששכר	שמעון	שמעון
3	יהודה	זבולון	יהודה	בנימין
4	יששכר	ראובן	יששכר	דן
5	זבולון	שמעון	אפרים	מנשה
6	אפרים	גד	בנימין	אפרים
7	מנשה	אפרים	זבולון	זבולון
8	בנימין	מנשה	אפרים	יששכר
9	דן	בנימין	דן	אשר
10	אשר	דן	אשר	נפתלי
11	גד	אשר	נפתלי	אשר
12	נפתלי	נפתלי	גד	נפתלי

*הנשיאים שחילקו את הארץ, מלבד בני גד וראובן שקיבלו חלק מעבר לירדן

רשימת השבטים מוזכרת בחמשה חומשי תורה לא פחות מ-15 פעמים, והפלא הוא שכמעט כל פעם מוזכרים השבטים בסדר אחר, לפי סדר חשיבותם או לפי הנוגע לאותו ענין, והאריכו בכך המפרשים, להלן נציין בקצרה רק את הנוגע לסדרי השבטים בחומש במדבר כמופיע בטבלה שלפנינו:

הסדר בפרשת שלח:

הרמב"ן (במדבר יג, ד) כתב שלא הוזכרו המרגלים לפי חשיבות השבט ולא לפי סדר המסעות, אלא לפי סדר חשיבותם ומעלתם של המרגלים עצמם. והספורנו כתב שנמנו לפי זקנותם.

הסדר בפרשת נשא:

כבר ביאר רש"י בפרשת נשא שהקריבו הנשיאים לפי סדר המסעות. תחילה דגל מחנה יהודה-יששכר-זבולון, אחר כך דגל מחנה ראובן-שמעון-גד, ואחר כך דגל מחנה אפרים-מנשה-בנימין, ואחר כך דגל מחנה דן-אשר-נפתלי.

הסדר בפרשת במדבר:

באבן עזרא מבאר את סדר השבטים בפרשה זו, תחילה הוזכרו בני הגבירות, דהיינו בני לאה ורחל. בני לאה: ראובן, שמעון, יהודה, יששכר וזבולון. בני רחל: אפרים, ומנשה (אפרים קודם למנשה, אף שמנשה הבכור, כי יעקב הקדים את אפרים בברכה).

הסדר בפרשת מסעי:

הרמב"ן (יג, ד) כתב שהנשיאים הוזכרו כאן לפי סדר מעלתם וחשיבותם של הנשיאים. ויש שכתבו באופן אחר (הרש"ר הירש; ספר אמת ליעקב להגר"י קמינצקי זצ"ל) שסדר השבטים בפרשת מסעי, העוסק בנשיאים שחילקו את הארץ, מוזכר לפי הסדר בו חילקו את הנחלות בארץ ישראל, כמבואר בספר יהושע, שתחילה קיבל יהודה נחלה בארץ, ואחריו שמעון, ואחריו בנימין וכו', בהתאם לסדר כיבוש וחלוקת הארץ מדרום לצפון, ולכן גם נזכרים כאן נשיאי השבטים לפי סדר זה.

הסדר בפרשת פנחס:

גם הוא דומה לסדר בפרשת נשא, דהיינו כסדר המסעות, אך תחילה נזכר דגל ראובן-שמעון-גד, ואחר כך יהודה-יששכר-זבולון, ואחר כך מנשה-אפרים-בנימין [והקדים כאן מנשה לפני אפרים], ואחר כך דן-אשר-נפתלי.

אחר כך בני השפחות. דן תחילה - כי הוא הראשון שגילד לבני השפחות, בהיותו בן זלפה, ואחריו אשר שהוא חנה בדגל מחנה דן, אחר כך בא גד לפני נפתלי, כי גד היה בכור (של זלפה), ונפתלי לא היה בכור.

מספר שבטי ישראל מן עשרים שנה ומעלה:

ההפרש	בפרשת פנחס כשנספרו בשנת הארבעים במדבר	בפרשת במדבר כשנספרו בראש חודש אייר בשנה השנית	סך הכל (בלי שבט לוי)
2,770 חסר	43,730	46,500	ראובן
37,100 חסר	22,200	59,300	שמעון
700 תוספת	23,000	22,300	לוי
1,900 תוספת	76,500	74,600	יהודה
9,900 תוספת	64,300	54,400	יששכר
3,100 תוספת	60,500	57,400	זבולון
1,700 תוספת	64,400	62,700	דן
8,000 חסר	45,400	53,400	נפתלי
5,150 חסר	40,500	45,650	גד
11,900 תוספת	53,400	41,500	אשר
8,000 חסר	32,500	40,500	אפרים
20,500 תוספת	52,700	32,200	מנשה
10,500 תוספת	45,600	35,400	בנימין
1,820 חסר	601,730	603,550	סך הכל (בלי שבט לוי)

מבצע בין הזמנים לשיבות הקדושות

לקראת פרשיות ואתחנן-עקב הבעל"ט יצא לאור עוד קובץ נפלא מסדרת התורה המבוארת

'קריאת שמע שבכתב'

עם ביאור מיוחד ע"פ פירוש רש"י

בהתקרב ימי בין הזמנים, קוראים אנו בזאת בקריאה של חיבה למנהלים רוחניים ומשגיחים לערוך בהיכלי השיבות הקדושות די בכל אתר ואתר

מבצע מיוחד לעידוד מצוות עשה של קריאת שמע בכוונה, בהבנה ובזמנה!

ישיבות המעוניינות בכך זכלו לקבל חינם במשלוח ישיר עד הישיבה:

מאדו 'קריאת שמע המבואר' בהוצאה מהודרת וייחודית (מספר בני הישיבה הק) | מודעות פרסום ועידוד לתלמידים החשובים | סימניה מהודרת לסיוד, עם אפשרות סימון ומעקב יומי לכל תלמיד | פרסים ומלגות לעריכת הגרלות ייעודיות בקרב בני הישיבה שלכם

לרישום הישיבה שלכם והצטרפות למבצע

נא צרו קשר עד יום א' פרשת דברים כ"ז תמוז במענה האנושי במשרדנו בטל' 02-5002018 או באמצעות הדוא"ל עם פרטי יצירת קשר שימו לב - פניות ייעונו אך ורק בפניית אחד מצוות הישיבה בלבד!

תורתך שעשועי

תשובות לחידודי ושעשועי התורה - ניתן להשיב דרך קו 'קול התורה' ובמערכת 'נדרים פלוס' עד יום שני פר' ואתחנן | ומתן שכרה בצדה, בין המשיבים נכונה יוגרלו עשרות פרסים ומלגות

פרפראות וחידודים על כל חומש במדבר
יוסיף דעת | חידודי תורה | כמונח בקופסא

יוסיף דעת

א. למה רק עכשיו?

בחומש במדבר, בפרשת חוקת כתוב, שבשנת הארבעים כשהיו ישראל במדבר התלוננו ישראל ואמרו (במדבר כא, ה) ונפשנו קצה בלחם הקלקל, ופירש רש"י: 'לפי שהמון נבלע באיברים קראוהו קלוקל. אמרו עתידי המן הזה שיתפח במעינו.'

ויש לתמוה, שהרי אכלו את המן זה ארבעים שנה, וראו שהמון אינו תופח במעיהם, ומדוע דווקא כעת התעוררו לחשוש שמא המן יתפח במעיהם? וצריך עיון.

ב. שלשה ימים או יום אחד

בחומש במדבר, בפרשת בהעלותך, על הכתוב (במדבר יא, א) ויהי העם כמתאננים, פירש רש"י: אמרו, 'אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים, שלא נחנו מעוני הדרך.'

ויש לתמוה, שלכאורה רש"י סותר עצמו, שכאן כתב שהלכו וטרחו בהליכה בדרך שלשה ימים, ולעיל שם בפרשה (י, לג) כתב רש"י: 'דרך שלשת ימים - מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד', וצריך עיון.

ג. למה רק אשכול?

בחומש במדבר, בפרשת שלח, נאמר (במדבר יג, כג-כד) ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים, למקום שהוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל.

ויש לשאול, הרי לקחו משם לא רק אשכול ענבים, אלא לקחו מהרימונים והתאנים, ומדוע קראו למקום רק על שם אשכול הענבים, ולא על שם הרימון והתאנה?

חידודי תורה

א. אשריכם ישראל

על מי והיכן נאמר בחומש במדבר:

- א. 'אשריכם שתזכו להיות שמיים למקום.'
- ב. 'אשרי ילוד אשה שכך מובטח.'
- ג. 'אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום.'
- ד. 'אשריך שתראה כתרך נתון לבנך.'
- ה. 'אשריך שנתקעת לתוקף זה.'
- ו. 'אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו.'
- ז. 'אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום.'

ב. יעקב אבינו

היכן נזכר בחומש במדבר:

- א. אות שמסר יעקב אבינו לבניו.
- ב. הכבשים שהפריד יעקב אבינו בבית לבן (2 תשובות).
- ג. ברכת יצחק ליעקב ולבניו שתפילותיהם יישמעו.
- ד. תפילה שהתפלל יעקב אבינו על עצמו.
- ה. שטר חוב שהטילו על יעקב אבינו.
- ו. שלכל יהודי יש קרוב משפחה מצאצאי יעקב אבינו.

ג. חברון

היכן אנו מוצאים בחומש במדבר:

- א. אדם שנקרא שמו 'חברון'.
- ב. אדם שהלך להתפלל בקברי אבות בחברון.
- ג. שבכל ארץ ישראל אין מקום טרשים יותר מחברון.
- ד. שאת העיר חברון לא חילקו על פי גורל בחלוקת הארץ.

ד. עיניים

היכן אנו מוצאים בפירוש רש"י בחומש במדבר:

- א. אדם שיהיה חביב כמו גלגל העין.
- ב. שהעיניים הם מרגלים של הגוף.
- ג. גוי שלא היה יכול לראות בעין אחת.
- ד. לשון הפסוק 'זהו עיניך רואות את מוריך'.
- ה. אדם שאמר לאח שלו לעצום את העיניים.

כמונח בקופסא

א. פחד המלחמה

בחומש במדבר, בפרשת שלח נאמר אצל המעפילים (במדבר יד, מה) וירד העמלקי והכנעני הישב בהר ההוא ויפוס ויכתום עד התרמה.

באחת הפרשיות בחומש שמות, מזכיר רש"י פסוק זה ומלחמה זו כדוגמא למלחמה שראו ישראל במדבר, עד שבגלל כך היה חשש שבני ישראל ירצו לשוב למצרים. היכן הם דברי רש"י אלו?

ב. תוספת ה'

בחומש במדבר, בפרשת מסעי כתוב (במדבר לד, ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם פי אתם באים אל הארץ כנען.

לשון הכתוב כאן הוא 'אל הארץ כנען', ולכאורה היה הכתוב צריך לומר 'אל ארץ כנען', ועל כך כתב רש"י באחת הפרשיות בחומש בראשית שדרך המקראות לדבר כן בתוספת ה' יתירה, כמו 'כי אתם באים אל הארץ כנען'. היכן הם דברי רש"י אלו?

ג. גניזת החיצויות

בחומש במדבר, בפרשת בהעלותך כתוב (במדבר י, ב) עשה לך שתי חצוצרות כסף וגו'.

באחת הפרשיות בחומש דברים, כתב רש"י שחצוצרות אלו נגנו קודם יום מותו של משה, לקיים מה שנאמר (קהלת ח, ח) ואין שלטון ביום המות, היכן הם דברי רש"י אלו?

שיבה על קברו אל רבינו רש"י הקדוש זיע"א

אנחנו לא יודעים היכן קבור רבן של ישראל זיע"א

אבל אנחנו יכולים להמשיך ולהשפיע
את אור תורתו הקדושה!

ביומא דהילולא רבא - כ"ט בתמוז, רבבות אלפי ישראל מושיבים ישיבה על קברו ורוכשים זכויות כבירות בהפצת תורתו הקדושה המאירה על כל ישראל

פנו כעת לשותפות בתורתו של רש"י הק' זיע"א:

2018-500-02 שולחה 8

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְאֶלֶּמָה

לרגל יום כ"ט בתמוז,
יומא דהילולא רבה,
של רבינו שלמה יצחקי
רש"י הקדוש זי"ע,
מוגשת בזאת מחרוזת
זהב של שבחים
ותהילות אשר קשרו
גדולי ומאורי הדורות
עטרה לראשו של
רש"י הקדוש זיע"א,
אשר ממנו ישקו
העדרים עד היום הזה

מנורה הטהורה, לו משפט הבכורה

"ואשים למאור פני נרות המנורה הטהורה, פירושי רבינו שלמה - עטרת צבי וצפירת תפארה, מוכתר בנמוסי במקרא במשנה ובגמרא, לו משפט הבכורה, בדבריו אהגה, באהבתם אשגה, ועמהם יהיה לנו משא ומתן דרישה וחקירה. בפשטיו ומדרשיו וכל אגדה בצורה, אשר בפירושי וזכורה".
(הרמב"ן בהקדמה לפירושו לתורה)

ראש לכל החיבורים, מעלות ניכרת רק ליחידים

"וראש לכל החיבורים שנתחברו דרך פירוש, הם פירושי רש"י ז"ל, ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו, ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למבין, אין מעלתו נכרת רק ליחידים, כי במלה אחת יכול ללפעמים תירוצים של חבילי קושיות".
(המאירי, בהקדמה למסכת אבות)

העמיד לעולם רגל שלישי

"רש"י שפתותיו שמרו דעת, ותורה נתבקשה ונתחדשה ונדרשה מפיו, תורת אמת היתה בפיו, בשלום ובמישור הלך, והעמיד לעולם רגל שלישי, והגדיל תורה והאדיר".
(ראב"ן סי' ק"ז, הובא בשם הגדולים לחיד"א ערך רש"י).

לא היה כמוהו

"שמנו לפנינו פירוש רבינו שלמה ז"ל, אשר לא היה כמוהו מפרש לשונות על כוונת אומרים".
(רשב"ץ בהקדמתו לספרו מגן אבות ע"מ אבות)

איש האלקים

"...אם כן פירש רש"י ז"ל דבר שאינו, וחש ליה לפה קדוש שיאמר דבר זה. אלא אפילו כתוב בספריכם, שקר ענה בו הסופר באיש האלקים. ולא כתוב בספרינו".
(שו"ת הרשב"א ח"ד סימן צד)

זולת פירושו היה התלמוד כדברי הספר החתום

"המאור הגדול רבינו שלמה זצ"ל, גילה עמוקות התלמוד מני חשך. לא עממוהו כל סתום. ובזולת פירושו היה כדברי הספר החתום".
(שו"ת הריב"ש סימן שצד)

ולולא הוא ח"ו כצאן תעינו לא ידעו ולא יבינו

"שהמאור הגדול לממשלת ליל סכלות ההולכים בחשך, קבלתי רואים אור מצות התורה וחקיה, הנה הוא רש"י הידוע ומפורסם לכל בחכמתו, מאור הגולה שפ' לנו התלמוד בבלי... ועליו אני אומר דרך הלצה כי "ישר" דבר ה', כי "רש"י" דבר ה' וכל מעשהו

באמונה, בלשון מועט כולל דברים מרובים, מעט שהוא מחזיק את המרובה... וזה נודע ומפורסם בכל גלילות ישראל, ולולא הוא ח"ו כצאן תעינו לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, ובפרט בדורינו זה".

"ובזה הפירוש שעשה על חמשה חומשי תורה כלל דברים מרובים בפירושי כל פסוק ופסוק ופירושי המצות דרך כלל... והוא בנין אב לכל הפירושים, והמבין אותו הוא התחלה להבין תורה שבכתב על השלמות ומשם יעלה לחכמת התלמוד... וכל דבריו הם פניניות להבין פשט תורה שבכתב ומדרשות רבים ודרך הבנת כללי המצות ודרך הבנת הלשונות בדרך העיון".

(הגה"ק רבי יהודה כאלאץ ז"ע,
בהקדמתו לספרו משיח אלמים)

אחריו לא קם כמוהו

"רש"י ז"ל היה אב בתלמוד, ואחריו לא קם כמוהו".
(אברבנאל, שופטים כ, טז)

שרוב הפרשנים נתנו לו כתר המלוכה

"צריך כל אדם לחזור הפרשה עם פ' של רש"י, שהוא מנופה כסולת נקיה, וכל דבריו מדברי רז"ל. ובכל מקום שנצטרך לדברי תרגום אונקלוס הוא מביא, שאין תרגום ופ' מעולה ממנו, ובפרט שרוב הפרשנים נתנו לו כתר המלוכה כי קטן וגדול שם הוא".
(ים של שלמה מסכת קידושין פ"ב, אות יד)

לא עמד לישראל מפרש כמותו מימות רב אשי

"כל קרא ומתניתא דלא מפרש להו רש"י, לא מיפרשי, וכמדומה לא עמד לישראל מפרש כמותו מימות רב אשי".
(היעב"ץ בספרו אגרת ביקורת, דף לב)

מאור גלותנו

"הצניף הטהור, מאור גלותנו, מאיר עיני חכמים ועיני כל ישראל רש"י ז"ל".
(הקדמת האלשיך הק' לספרו שושנת העמקים)

אדון ושר המפרשים כולם

"פירוש רש"י ז"ל ראיתי ונתון אל לבי לכתוב אותו בשלימות אות באות, להיות אדון ושר המפרשים כולם ז"ל, המאור הגדול אשר האיר עיני בני הגולה בפירוש ידו בכל במקרא במשנה בגמרא, הוא המורה לנו את הדרך נלך בה".
(מדרש שמואל בהקדמת פירושו למסכת אבות)

המפרש הגדול, רבן של כל הבאים אחריו

"והנה התורה חתומה נתנה, הן התורה שבכתב והן התורה שבע"פ, כקופה שאין לה אונים וכטרקלין שאין לו פתח ושער ומבוא להכנס לתוכו, עמוק עמוק מי ימצאנה, עד השמש יצא על הארץ המאור הגדול לממשלת ביום

וישראל והתורה הק', כמו שדרשו רז"ל בראשית בשביל ישראל ובשביל התורה. ובראשית נט' בשביל ר' שלמה יצחקי, שבשבילו הי' בריאת העולם."

(מגן אברהם, להרה"ק המגיד מטריסק ז"ע, פרשת בא)

חיבר החיבור שלו ברוח הקודש

"בכל דיבור ודיבור של רש"י יש בו נסתרים, עניינים מופלאים, כי חיבר החיבור שלו ברוח הקודש."

(של"ה הק' מסכת שבועות פרק נר מצוה, אות כח)

הבטחה לאברהם אבינו שרש"י יצא מזרעו

"שמעתי מאבי מורי הקדוש [הרה"ק רבי משה מסאמבור ז"ע, שאמר בשם אחיו, הוא דודי הצדיק הקדוש מו"ה צבי [מזידיטשוב] נבג"מ, שסיפר לו אביו [הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב] נבג"מ, שקיבל איש מפי איש, אמר, כי אברהם אבינו לא רצה להוריד את יצחק מעקידה, עד שהיה הקב"ה מבטיח לו שיהיה יוצא ממנו רש"י לנכד. ואמר אבי [רבי משה מסאמבור] נבג"מ לדודי הצדיק [רבי צבי מזידיטשוב] נבג"מ, אפשר בא הרמז על זה מה שאמר הקב"ה ובירך לאברהם זירש זרעך את שער אויביו, וירש"ה הוא אותיות ורש"י. והוטב בעיניו."

(ספר עטרת זקנים, להרה"ק רבי יחיאל מיכל מזידיטשוב ז"ע, לבוב תרס"ח)

רש"י זכה לשמוע הקולות של מתן תורה

"קול גדול ולא יסף... כתב שם: עי' רש"י ז"ל קולו חזק וקיים לעולם, מבואר שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י, בעש"ט עם התלמידים, כידוע ומפורסם שזכו לשמוע הקולות והברקים וקול שופר חזק באמירת אנכי עם כל הרוזן סתימין עלאי, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדרגה, וכן כל יוצאי חלציו [בעלי התוספות] עכ"ל."

(הרה"ק מקאמונא ז"ע, היכל הברכה, ואתחנן, ה' יט)

רש"י היה מקובל גדול

"כידוע שרש"י ז"ל הי' מקובל גדול, כנראה מכמה מקומות שהביא שם (סוכה מ"ה ע"א ד"ה אני והו) וגבי שלש טיפות (מנחות כ"ט ע"ב ד"ה אחת בה"י) וכמה מקומות ע"מ מ"ספ"ר עכ"ל."

(הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע בשו"ת דברי חיים אר"ה ח"ב סי' ח')

אבי המקובלים

"יידוע דרבינו רש"י ז"ל היה אבי המקובלים, וטובא גניו בגוייהו בעומק דבריו בפנימיות, כאשר פירש בדבריו ולשונו הקדוש הרבה מבעלי הרמז והסוד חכמי האמת."

(הרה"ק רבי חיים אלעזר ממונקאטש ז"ע, בעל מנחת-אלעזר בספרו 'דברי תורה', מהדו"ק סי' ג')

ובלילה, המפרש הגדול רש"י ז"ל רבן של כל הבאים אחריו, והאיר עינינו בפירושו, קיבץ פעלים בתורה, ועשה פירושים לתורה שבכתב ושבע"פ בלשון צח וקצר, מוכן ומוכן אפילו לבר בי רב דחד יומא ולתינוקות של בית רבן, ואעפ"כ זה הי' גדול ורחב ידיים עמוק מאד עד היסוד בו, ואין כל אדם יודע לשוט בדברי רש"י ז"ל. הלא תראה תמיד שהפוסקים מחולקים בכוונת רש"י ז"ל, הרי שפירושו טובל ומקבל כל הגוונים, שבמלות קצרות אסף הרבה. וגם כשתעיין היטב תמצא כל מה שטרחו בעלי התוספות להקשות כבר בא רש"י ז"ל והקדים להם לשעה קלה ותיריך הכל, וגם אגב אורחיה העמיד תילי תילים של הלכות פסוקות וחיודשי דינים, את הכל כלל וצ'לל בקב ונקי.

וזכה לזה מפני ענותו הגדולה במקום גדולתו, שכמה פעמים כתב 'לא ידענא היכא איתיה', 'לא ידעתי פירושו', 'איני יודע מה מלמדניו', וכיצא בזה, דוגמת הלל שהיה ענותן סגיא, ואם כך הם סתומים וחתומים דבריו בתורה שבע"פ, כל שכן בפירושו לחמשה חומשי תורה הגדיל עצמו, ופירש את התורה כשמלה חדשה באר היטב עפ"י פשוט, הלך בעקבות רז"ל, ולקט דברי תנאים ואמוראים מכילתא ספרא ספרי תוספתא פסיקתא נתחומא מדרש רבה, מי הוא זה שמלאו לבו לגשת אליו להבין את כוונתו עד תכליתו, הלא היה צריך שיהיה בקי בכל התלמוד ובכל המדרשים אשר היו לפניו."

(נחלת יעקב בהקדמה לביאורו על פירוש רש"י)

כמו האח של התורה הק'

"רש"י ז"ל הוא כמו אחיה של התורה הקדושה. כי כל תינוקות של בית רבן וכל ישראל כולם לומדים את התורה שבכתב ושבע"פ עם פירוש, ומזה מוכן עוצם גדולת רש"י."

(שיחות הר"ן מהרה"ק רבי נחמן מברסלב ז"ע, סי' רכ"ג)

ראש המפרשים, מן השמים הסכימו על ידו

"בראשית - יצורף - רש"י בת"א - [ביאור תורת אמת], הסכימו כל החכמים שבדורות שאדונינו רש"י ז"ל הוא ראש המפרשים, ומן השמים הסכימו על ידו, ובודאי לא במקרה הוא ונרמז בר"ת רבינו שלמה ירש ביאור תורת אמת."

(אגרא דכלה, להרה"ק בעל בני יששכר ז"ע בצירופי בראשית)

תפארת החכמים וכתר הנבונים

"תפארת החכמים, וראש המשכילים, וכתר הנבונים, רבנא שלמה אשר נבעו מצפוניו ויפוצו מעיניו בכל ארבעה רוחות."

(רבי יוסף קמחי, אבי הר"ק, בהקדמת ספר הגלוי)

בשביל רש"י הק' היתה בריאת העולם וישראל והתורה

"ואמו"ר [-הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע] זצוקלה"ה אמר שבשביל רש"י הקדוש היתה בריאת העולם

אלה תולדות

"הואיל והזכירו ספר בשבתו, שנאמר: 'זכר צדיק לברכה'. דבר אחר: למדך שעקר תולדותיהם של צדיקים מעישים טובים"

(רש"י הק' בראשית ו, ט)

מיוחד! | לרגל יומא דהילולא רבה של רבן ומאורן של ישראל רבינו רש"י הקדוש זיעועכ"י

למען תדע

שאלון ידיעות מרתק וייחודי אודות תולדות חייו וקורות דברי ימינו של בעל ההילולא ראש וראשון למפרשי התורה **רבן של ישראל הקדוש זי"ע**

- א** לפני כמה שנים נולד רש"י הק'?
- ב** היכן התגורר רש"י ברוב ימיו?
- ג** מה הקשר המשפחתי בין רש"י לרבינו תם?
- ד** כמה בנים וכונות היו לרש"י?
- ה** האם רש"י כתב את פירושו ב'כתב רש"י'?
- ו** האם רש"י כתב תשובות להלכה?
- ז** לפני כמה שנים פירשו על התורה רש"י לפני כתיבת פירושו על התורה?
- ח** מה אמרו צדיקים על סגולת לימוד פירוש רש"י על התורה?
- ט** מהו הספר היהודי הראשון שנדפס בדפוס?
- י** באלו ממסכתות הש"ס הסתלק רש"י באמצע כתיבת הפירוש עליהן?

השאלון המרתק והתשובות (בסגנון מבחן אמריקאי) מופיעים במערכת לרגל יומא דהילולא עד ליום שני פרשת ואתחנן הבעל"ט ניתן להשיב דרך קו 'קול התורה' ובמערכת 'נדרים פלוס'

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדנו

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל... למען ידעו דור אחרון